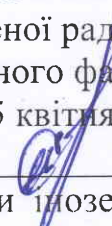

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра іноземної філології і перекладу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
та розвитку

С. КВАША
2022 Р.

РОЗІЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради гуманітарно-
педагогічного факультету
протокол № 8 від 15 квітня 2022 р.
Декан факультету І. Савицька
на засіданні кафедри іноземної філології і
перекладу
Протокол № 8 від 08 квітня 2022 р.

Завідувач кафедри

 С. Амеліна

08 04.2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управління науковими і освітніми проєктами»

рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

спеціальність – 015 «Професійна освіта»

РОЗРОБНИК: доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології і перекладу Амеліна Світлана Миколаївна

Київ – 2022

1. Опис навчальної дисципліни

«Управління науковими і освітніми проектами»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка	
Освітньо-науковий рівень	Третій	
Науковий ступінь	доктор філософії (PhD)	
Спеціальність	015 Професійна освіта	
Освітньо-наукова програма	Професійна освіта	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної, вечірньої та заочної форм навчання		
	Денна та вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	20 год.	20 год.
Практичні, семінарські заняття	20 год.	20 год.
Самостійна робота	50 год.	50 год.
Індивідуальні	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.	–

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління науковими і освітніми проектами» є формування проєктної компетентності здобувачів вищої освіти щодо розробки і реалізації наукових проєктів відповідно до норм європейської проєктної культури; забезпечення їх необхідним методологічним та методичним інструментарієм щодо ефективного виконання дослідницько-інноваційних завдань у майбутній професійній діяльності. Предмет вивчення навчальної дисципліни – теорія і практика реалізації проєктної діяльності та основні методи управління проєктами.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Управління науковими і освітніми проектами» є оволодіння знаннями, які відображають зміст, структуру та методологію розроблення й управління освітніми проектами; формування компетентностей для вирішення освітніх проблем і реалізації освітніх ініціатив за допомогою проєктних технологій.

Набуття інтегральної компетентності (ІК):

Здатність генерувати нові ідеї й розв'язувати комплексні проблеми у сфері професійної освіти у процесі дослідницько-інноваційної діяльності з використанням результатів власного наукового дослідження, які передбачають переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики, мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Набуття загальних компетентностей (ЗК):

ЗК03 Здатність розробляти дослідницько-інноваційні проєкти, управляти ними та працювати в команді.

ЗК05 Здатність виявляти креативність і генерувати нові науково-теоретичні та практично

спрямовані ідеї під час вирішення дослідницьких і практичних задач.

ЗК08 Здатність працювати в міжнародному контексті.

Набуття спеціальних (фахових) компетентностей (СК):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження автономно і у співпраці з іншими науковцями, досягати відповідних наукових результатів, які створюють нові знання у галузі професійної освіти та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів із дотриманням принципів академічної доброчесності.

СК02. Здатність критично аналізувати результати педагогічних досліджень, їх теоретичну і практичну значущість, визначати напрями подальших наукових розвідок.

СК05. Здатність розробляти, обґрунтовувати й реалізовувати наукові й освітні проекти у сфері професійної освіти та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, працювати у команді, виявляти лідерські якості.

Набуття програмних результатів навчання (ПР):

ПРН02. Організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження у сфері професійної освіти і дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем педагогічної теорії та практики.

ПРН04. Володіти дослідницькими навичками, достатніми для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПРН07. Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми у сфері професійної освіти на наукових конференціях і семінарах державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у вітчизняних і міжнародних наукових виданнях.

ПРН08. Ініціювати, розробляти і реалізовувати наукові й освітні проекти у сфері професійної освіти для поширення наявних та створення нових знань, вирішення актуальних наукових та і освітніх проблем галузі з дотриманням принципів академічної доброчесності й етики.

ПРН11. Виявляти здатність до безперервного професійного й особистісного саморозвитку та самовдосконалення.

ПРН12. Дотримуватися основних засад академічної доброчесності і професійної етики у науковій, педагогічній та управлінській діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Основи грантової та проєктної діяльності. Класифікація типів проєктів.

Історія розвитку грантової діяльності в Україні. Програми ЄС із грантової підтримки академічної мобільності та проєктів в галузі освіти і науки. Основні поняття грантової діяльності. Класифікація типів проєктів. Міжнародні стандарти по управлінню проєктами. Нормативна база України з грантової діяльності. Академічна мобільність та академічна доброчесність.

Тема 2. Структуризація проєкту. Життєвий цикл, основні етапи.

Визначення окремих блоків проєкту. Управління окремими компонентами проєкту. Структура поділу робіт і календарного планування. Ресурсне планування. Документування. Призначення відповідальних. Визначення основних віх. Сіткове планування. Зв'язок кошторисного плану проєкту. Управління часом проєкту. Управління вартістю проєкту. Управління ризиками проєкту. Управління командою проєкту. Управління конфліктами у проєкті. Управління комунікаціями проєкту.

Тема 3. Визначення ідеї проєкту. Аналіз проблем і постановка цілей.

Джерела виникнення ідей. Методи генерації ідей: брейнштормінг («мозковий штурм»), брейнрайтинг (за технологією «6+5+3»). Методи експертних оцінок проєктних ідей. Попередній відбір, уточнення (конкретизація), ранжування ідей. Методи аналізу проблем та встановлення причинно-наслідкових зв'язків. LEAN-аналіз, «Запитай п'ять разів «Чому?»», Побудова «Дерева проблем». Загальна (генеральна, стратегічна) мета або місія проєкту. Детальні цілі проєкту. Побудова «Дерева цілей». Оцінка формулювання мети проєкту з використанням SMART-технології.

Тема 4. Завдання, методи, результати проєкту та визначення стратегій досягнення мети.

Вимоги до формулювання завдань проєкту. Визначення методів проєкту. Приклади заходів проєкту. Різниця між методами і завданнями проєкту. Показники результативності проєкту. Формулювання результатів. Кількісні і якісні результати. Логіко-структурна матриця проєкту. Мета SWOT-аналізу. SWOT-аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища. Побудова стратегії проєкту за допомогою «проблемного поля». Проєктні ризики та їх виявлення.

Тема 5. Кошторис і бюджет проєкту.

Кошторис проєктних витрат як засіб підвищення ефективності проєкту. Зростання витрат проєкту. Особливості кошторису для різних фаз проєкту. Бюджетування проєкту: основні поняття. Бюджет витрат на робочу силу. Бюджети виробничих витрат і закупівель. Додаткові статті бюджету. Контроль виконання бюджету.

Тема 6. Пошук джерел фінансування. Документальна база проєкту.

Класифікація грантодавців. Вибір і звернення до фонду. Співпраця з грантодавцями. Програми Європейського Союзу. Українські програми. Типова структура заявки. Резюме (короткий опис) проєкту. Інформація про контактну особу, організацію-заявника партнерів. Детальний опис проєкту (Мета, цілі та завдання проєкту, Цільові аудиторії, Результати проєкту, Команда проєкту (основні виконавці), Робочий план реалізації проєкту, Управління проєктом та проєктні ризики, Комунікаційний план проєкту, Сталість проєкту).

МОДУЛЬ 2. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЄКНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 7. Моніторинг проєкту.

Управління змінами та завершення проєкту. Цілі і зміст контролю проєкту. Моніторинг робіт по проєкту. Вимірювання прогресу і аналіз результатів. Завершення проєкту. Вихід з проєкту.

Тема 8. Результати проєкту. Патенти та авторські права. Фінансові угоди.

Результативність проєкту, його сталість та життєздатність. Патенти та авторські права в системі інструментів захисту інтелектуальної власності. Реєстрація авторських прав. Процедура отримання патенту. Грантовий договір (угода). Особливості фінансування проєктів у галузі вищої освіти.

Тема 9. Система управління проєктами.

Корпоративна система управління проєктом. Моделі зрілості управління проєктами в організації. Корпоративні стандарти управління проєктами. Інформаційна система управління проєктами. Підготовка персоналу в галузі управління проєктами. Мотивація в галузі управління проєктами.

Тема 10. Оцінка ефективності проєкту.

Критерії оцінки ефективності проєктів (чистий приведений дохід, період окупності, індекс прибутковості, внутрішня норма доходності). Аналіз проєкту (технічний аналіз, комерційний аналіз, екологічний аналіз, управлінський аналіз, соціальний аналіз).

Тема 11. Підготовка звітів з проєктної діяльності.

Загальні правила та положення. Формування змістовного звіту. Проміжна змістовна звітність. Формування фінансового звіту. Документи для складання фінансового звіту. Алгоритм підготовки фінансового звіту.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Основи проєктної діяльності												
Тема 1. Основи грантової та проєктної діяльності. Класифікація типів проєктів	8	2	2		-	4						
Тема 2. Структуризація проєкту. Життєвий цикл, основні етапи.	4					4	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Визначення ідеї проєкту. Аналіз проблем і постановка цілей	8	2	2			4						
Тема 4. Завдання, методи, результати проєкту та визначення стратегій досягнення мети.	8	2	2			4						
Тема 5. Кошторис і бюджет проєкту.	8	2	2			4						
Тема 6. Пошук джерел фінансування. Документальна база проєкту.	9	2	2			5						
Разом за змістовним модулем 1	45	10	10			25						
Змістовний модуль 2. Аналіз результатів проєктної діяльності												
Тема 7. Моніторинг проєкту	9	2	2			5						
Тема 8. Результати проєкту. Патенти та авторські права. Фінансові угоди.	9	2	2			5						
Тема 9. Система управління проєктами.	9	2	2			5						
Тема 10. Оцінка ефективності проєкту.	9	2	2			5						
Тема 11. Підготовка звітів з проєктної діяльності.	9	2	2			5						
Разом за змістовним модулем 2	45	10	10			25						
Усього годин	90	20	20		-	50	-	-	-	-	-	-

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основи грантової та проєктної діяльності. Класифікація типів проєктів.	2
2.	Визначення ідеї проєкту. Аналіз проблем і постановка цілей	2
3.	Завдання, методи, результати проєкту та визначення стратегій досягнення мети.	2
4.	Кошторис і бюджет проєкту.	2
5.	Пошук джерел фінансування. Документальна база проєкту.	2
6.	Моніторинг проєкту	2
7.	Результати проєкту. Патенти та авторські права. Фінансові угоди.	2
8.	Система управління проєктами.	2
9.	Оцінка ефективності проєкту.	2
10.	Підготовка звітів з проєктної діяльності.	2

5. Контрольні питання, комплекси тестів для визначення рівня засвоєння знань аспірантами

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 24 травня 2017 р., протокол № 11 (зі змінами від 29.05.2020, протокол № 10) для гуманітарних наук допускаються білети з трьох відкритих питань.

Орієнтовні питання для підсумкової атестації:

1. Поняття проєкту та основи управління проєктами.
2. Міжнародні стандарти по управлінню проєктами.
3. Класифікація типів проєктів.
4. Комплексний вплив факторів зовнішнього середовища на проєкт.
5. Проєктний цикл.
6. Методи управління проєктами.
7. Організаційні структури управління проєктами.
8. Процеси планування.
9. Структуризація проєкту та її методологія.
10. Сіткове планування.
11. Зв'язок кошторисного і календарного планування.
12. Ресурсне планування.
13. Документування плану проєкту.
14. Управління часом проєкту.
15. Управління вартістю проєкту.
16. Управління ризиками проєкту.
17. Управління командою проєкту.
18. Управління конфліктами у проєкті.
19. Управління комунікаціями проєкту
20. Стадії «життєвого циклу» проєктів.
21. Джерела виникнення ідей.
22. Методи експертних оцінок проєктних ідей.
23. Попередній відбір, уточнення (конкретизація), ранжування ідей
24. Цільові групи і стейкхолдери проєкту.

25. Методи аналізу проблем та встановлення причинно-наслідкових зв'язків.
26. Оцінка формулювання мети проекту з використанням БМАЯТ-технології
27. Вимоги до формулювання завдань проекту.
28. Показники результативності проекту.
29. Формулювання результатів.
30. Кількісні і якісні результати.
31. Логіко-структурна матриця проекту.
32. Кошторис проектних витрат як засіб підвищення ефективності проекту.
33. Особливості кошторису для різних фаз проекту.
34. Бюджетування проекту: основні поняття.
35. Класифікація грантодавців
36. Моніторинг робіт по проекту.
37. Вимірювання прогресу і аналіз результатів.
38. Корпоративна система управління проектом.
39. Корпоративні стандарти управління проектами.
40. Інформаційна система управління проектами.
41. Мотивація в галузі управління проектами
42. Критерії оцінки ефективності проектів.

Зразки тестових завдань для проміжної атестації:

Питання 1. Хто може виконувати функції грантового менеджера/ки в проекті?

1	координатор проекту
2	грантовий менеджер/ка, залучені для реалізації проекту
3	фінансовий менеджер проекту
4	адміністратор проекту

Питання 2. Тимчасове починання, яке робиться для створення унікального продукту, послуги чи результату - це?

1	проект
2	програма
3	портфоліо
4	приклад операційної роботи

Питання 3. Яка основна різниця між Agile підходами Scrum та Kanban?

1	Kanban має більше прописаних правил та обмежень, ніж Scrum
2	В Kanban не можна без схвалення РО вносити зміни в беклог під час спринту/релізу
3	В Scrum є чітко прописані ролі: PM, PO, Team
4	жоден із наведених вище

Питання 4. Які базові складові внутрішньої мотиваційної боротьби?

1	матеріальне й нематеріальне
2	залежність і свобода
3	виживання та розвиток
4	кнут і пряник

Питання 5. Вкажіть 3 основні обмеження проекту, згідно із Iron Triangle?

1	час, ресурси, якість
2	бюджет, ресурси, якість
3	бюджет, час, обсяг робіт

4	обсяг робіт, графік, якість
---	-----------------------------

Питання 6. Які інформацію потрібно вказати у плані комунікацій?

1	предмет комунікації, хто організатор
2	канал комунікації (e-mail, Skype, Google Hangouts, etc.)
3	частота та тривалість комунікації
4	всі вищеперелічені варіанти

Питання 7. Якість проекту - це ...

1	якість процесів
2	якість продукту або послуги
3	рівень забезпечення його вимог
4	жоден з наведених варіантів"

Питання 8. В якому з квадратів матриці Ейзенхауера має знаходитись переважна кількість справ проєктного менеджера?

1	нетермінові неважливі справи
2	нетермінові важливі справи
3	термінові важливі справи
4	термінові неважливі справи

Питання 9. Що важливо контролювати в проєкті?

1	нічого не треба контролювати, так як все відбуватиметься по плану
2	потрібно контролювати тільки команду
3	обсяг робіт, бюджет, розклад, матеріальні та нематеріальні ресурси, ризики, та інше.
4	немає правильних варіантів

Питання 10. Що з наведеного нижче є рівнем компетенції керівника проєктів?

1	координатор проєкту
2	керівник проєкту
3	старший керівник проєктів
4	всі наведені вище

Питання 11. Чому важливо керувати витратами в проєкті?

1	а) це допоможе керувати діями, які сприятимуть утримуванню бюджету в межах погоджених рамок
2	б) це не потрібно робити
3	в) це допоможе попередити перевикористання бюджету
4	г) варіант а) та в)

Питання 12. На якій стадій команда є найбільш ефективною, базуючись на моделі Такмена?

1	forming
2	norming
3	storming
4	performing

Питання 13. Що може стати причиною конфлікту у проєктній команді?

1	брак чи обмеженість інформації
2	розбіжності у цілях та цінностях
3	нерівність у володінні та розпорядженні ресурсами

4	всі вищезгадані варіанти
---	--------------------------

Питання 14. Оберіть з 4 емоційних компетентностей ту, з якої варто починати розвиток емоційної грамотності?

1	емоційне лідерство
2	конгруентне вираження емоцій
3	емпатія
4	розуміння власних емоцій (рефлексивність)

Питання 15. У чому, на вашу думку, полягає основна мета соціального моніторингу інфраструктурних проєктів?

1	контроль за підрядниками, притягнення їх до відповідальності
2	оцінка поточного стану проєкту та можливість відкоригувати дії для максимально ефективного досягнення цілей проєкту
3	збір та передача інформації до Мінрегіонбуду
4	залучення громадськості до процесу моніторингу та оцінки соціальних впливів проєкту

6. Методи навчання

Лекції: розповідь, пояснення, інформаційне повідомлення, ілюстрування, демонстрування, бесіда.

Практичні (семінарські) заняття: опитування, бесіда, навчальна дискусія, письмові вправи репродуктивного, реконструктивного, евристичного та творчого характерів.

Самостійна робота: робота з літературою, письмові вправи репродуктивного, реконструктивного, евристичного та творчого характерів.

7. Форми контролю

Під час вивчення дисципліни «Управління науковими і освітніми проєктами» поточний контроль здійснюється у таких формах: фронтальні, індивідуальні, самооцінювання (питання представлено в частині семінарських занять). Письмовий контроль у вигляді контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, поточного тестування.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Шкала оцінювання

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни R дис. (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента з навчальної роботи R нр (до 70 балів): $R_{ДИС} = R_{НР} + R_{АТ}$.

Рейтинг з додаткової роботи R ДР додається до R НР і не може перевищувати 20 балів. Він

визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний R ШТР не перевищує 5 балів і віднімається від R НР. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Академічна доброчесність

Під час вивчення навчальної дисципліни «Управління науковими і освітніми проєктами» здобувачі повинні знати, що її викладання ґрунтується на засадах академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

9. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти, навчальні плани, підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали семінарських занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю; методичні матеріали для організації самостійної роботи слухачів.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Алейнікова О.В. Управління проєктами: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / за ред. С. Чернова, В. Воронкової. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. С 95–116.
2. Довгань Л.Є. Управління проєктами: навчальний посібник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 420 с
3. Приймак В.М. Управління проєктами: навч. посіб. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2017. 464с.
4. Проєкти у школі: розробка та реалізація. К.: Шк. світ, 2013. 142 с.
5. Проєктна діяльність школи. К.: Шк. світ, 2012. 156 с.
6. Формування предметних компетентностей засобами проєктного навчання. Харків: Основа, 2016. 256 с.

Допоміжна:

1. Бредіхін В.М., Тарасенко С.І. Управління проєктами: проблеми та перспективи. Молодий вчений. К., 2017. С. 9–12.
2. Заруба Н.А. Управління проєктами в освіті: особливості закордонного та вітчизняного досвіду. № 3 (31). 2018. С. 15–27.
3. Цимбалару А. Педагогічне проєктування. К.: Шкільний світ, 2009. 128 с.
4. Kiryuchenko S. Professional self-realization of teachers of high school in international educationfal-project activity. Educational Studios: Theory and Practice: collective monograph. H.S. Skovoroda Kharkiv Nat. Ped. Un-ty; edit. S. T. Zolotukhina, I. M. Trubavina. Prague; Vienna: Premier Publishing, 2018. P. 333-339.

Інформаційні ресурси

<http://www.mon.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України;
<https://nubip.edu.ua/node/1410> - Міжнародні проєкти і програми Сайт ;
<http://nbuv.gov.ua/> - Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
<http://www.dnpb.gov.ua/> - Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені О. Сухомлинського;
<http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал - освіта в Україні, освіта за кордоном;
<http://www.gumer.info/> - Бібліотека Гумер - гуманітарні науки/
<https://erasmusplus.org.ua/> - Національний Еразмус+ офіс в Україні erasmusplus.org.ua
<http://h2020.com.ua/uk/> - Національний портал. Горизонт 2020
<https://mon.gov.ua/ua/tag/doslidzhennya-ta-innovatsii> - МОН України. Інноваційна діяльність та трансфер технологій
<https://pererislyanska-gromada.gov.ua/proektnij-menedzhment-upravlinnya-proektami-1532185544/> - Проєктний менеджмент (управління проєктами).
<https://gurt.org.ua> - Ресурсний центр ГУРТ: Портал суспільно активних громадян